

”Velferd av skatt” eller ”Skatt av velferd”?

Arbeiderpartiets nye slagord – ”Hvis velferd er viktigst” - er lansert med brask og bram. Det forklares med at man har et valg mellom mye velferd og lite skatt. Men nesten all aktivitet i samfunnet skattes det av – også velferd. Når en sykebil henter en pasient, betaler personalet skatt, arbeidsgiver betaler sosiale kostnader, det betales avgifter til staten for bensin og bruk av bil og mye, mye mer. Det samme skjer når en hjemmehjelper bistår en pleietrengende. Kommunene strammer til, for de har ikke råd til å betale skatt til staten for alle de aktivitetene velferden fører med seg.

Pengene til å betale for utstrakt velferd er jo til stede, oljerikdommen vår sørger for det. Men vi har ikke villige arbeidshender nok til å sørge for at velferdsaktivitetene blir utført. Arbeidskapasitet er mangelvare i vårt land, samtidig med at arbeid skattelegges både direkte og indirekte så sterkt at vi heller arbeider mindre.

La oss tenke oss et gammeldags samfunn. Morten Maler trenger en snekkerkyndig person til å reparere huset. Sigurd Snekker trenger en som kan behandle spann og maling til å male huset. De bytter tjenester og får utført arbeidet effektivt. Men kanskje ikke så enkelt hverken for Sigurd eller Morten for de må begge lete med lys og lykte etter en de kan bytte tjeneste med. Heller ikke for samfunnet er det en god løsning, for gamle og syke har jo ikke tjenester å tilby og faller utenfor. Det løser vi ved å gå veien om penger og betaler en skatt i tillegg slik at vi kan opparbeide et velferdssystem.

Men når skatten tar overhånd får vi problemer. La oss si at Morten Maler tjener kr 100 pr. time på sitt malerarbeid. Marginalskatten er 50% og i tillegg kommer det sosiale avgifter på arbeid med 30% og 25% merverdiavgift på tjenesten. Følgelig må han ta betalt ca. kr 155 og sitter igjen med bare kr 50. Han kjøper en times snekkerarbeid fra Sigurd Snekker og ser at regningen derfra også kommer på kr 155. De må altså begge jobbe mer enn tre timer hver for å kunne tjene nok til å kjøpe en times tjeneste fra hverandre. Staten derimot sitter igjen med 210 kroner. Disse kan brukes til velferd for andre. Av stor betydning er hvor effektivt staten bruker disse 210 kronene. Dette kommer stort sett i kategorien ”å bruke andres penger på andre”, noe som forårsaker dårlig økonomisering, dvs. man er mindre opptatt av hva man får for disse pengene.

Så høye skatter og avgifter vil ofte føre til at Morten og Sigurd enten gjør arbeidet selv, men med lav effektivitet, eller at de lar eiendommene forfalle. Eller de velger å være uærlige og bruker kanskje en halvtime ekstra på å finne ut hvordan de kan lure staten og hemmeligholde arbeidet de har utført for hverandre. I begge tilfeller sitter staten igjen med kr 0 og ikke kr 210, og følgelig mindre penger til velferd.

Vi har to ytterpunkter. Det ene er det helt gammeldagse samfunnet uten skatt og med ingen velferd. Det andre er det norske samfunnet av i dag med høye skatter og avgifter som bremser velferdsgivende aktiviteter. Mellom disse to ytterpunktene finnes et ”optimalpunkt” - noe som er bedre og som gir mer velferd fordi det reduserte skattenivået vil øke aktivitetsnivået og dermed bidra til at flere hender er på plass til å sørge for velferd.

Så det er ikke snakk om å velge mellom skattenivå og velferdsnivå, men å finne et fornuftig skattenivå som kan gi oss mere velferd og mere aktivitet. De aller fleste er enige om at det skattenivået er lavere enn det vi har i dag. Slik det er i dag vil skatten vi betaler på velferd gjøre at vi får mindre velferd enn det vi har bruk for. Det betyr at mindre skatt og mer velferd faktisk hører sammen.

Tore Holmboe Wiik
Moss